

Story Power

'n Gids tot
lees vir genot



salibali



Welkom!

Nalibali beteken "Dit begin met 'n storie" in isiXhosa. Dit is ook die naam van 'n nasionale lees-vir-genot veldtog wat kinders se potensiaal help ontwikkel deur middel van lees en die vertel van stories. Dalk wonder jy waarom dit saak maak. Daar is 'n eenvoudige antwoord hierop: dit is nie net baie pret om stories te deel nie, maar dit help kinders ook om te leer lees en kweek 'n liefde vir lees by hulle. Jong mense wat vandag se passievolle lesers is, is mōre se voorste probleemoplossers!

In hierdie Story Power-gids kan jy uitvind wat lees vir genot is, en dan ook hoe om dit met jou eie kinders en/of die kinders by jou skool, biblioteek of leesklub te gebruik. Daar is wonderlike idees oor hoe om boeke vir kinders te kies en ook storieverwante aktiwiteite om te doen.

Sluit by ons aan om gereeld vir kinders te lees!

Die Nalibali-span

NS: Hierdie gids is in elf Suid-Afrikaanse tale beskikbaar. Kyk uit vir ander gidse in die Story Power-reeks! Gaan na www.nalibali.org om hulle te vind.

Wat's binne

Wat is lees vir genot?	3
Hoe om te begin	4
Kies boeke vir kinders	6
Kry die meeste uit stories	7

Vir meer inligting oor die hergebruik en/of verspreiding van hierdie materiaal, kontak Nalibali:

The Nalibali Trust

Suite 17-201, Gebou 17

Waverley-besigheidspark, Wyecroft-weg

Mowbray, 7700

Tel: (021) 448 6000

E-pos: info@nalibali.org

Konseptualisering en projektebestuur: Project for the Study of Alternative Education in South Africa (PRAESA)

Vertaling: Anita van Zyl

Redigering en proeflees: Ilse von Zeuner

Nalibali-karakterillustrasies: Rico

Ontwerp: Magenta Media

Geset deur: Baseline Publishing Services

Wat is lees vir genot?



Nal'ibali is 'n "lees-vir-genot"-veldtog. Wat presies is "lees vir genot" en waarom is dit belangrik?

Verskillende mense noem lees vir genot verskillende dinge. Sommige mense noem dit "ongebonde, vrywillige lees" of net "ongebonde lees". Ander noem dit "lees vir plesier" of "lees vir ontspanning". Maar hulle bedoel almal dieselfde ding: lees vir genot, is lees omdat jy wil lees.

Dit is *nie* lees omdat jy inligting vir 'n projek of werkopdrag moet vind nie. Dit is *nie* lees omdat jou onderwyser gesê het almal in jou klas moet 'n sekere boek lees nie, of omdat jou ouers sê, lees is goed vir jou nie. Dit is *nie* lees omdat iemand anders sê hulle sal jou R20 gee as jy in die skoolvakansie 'n boek lees nie, of omdat jy meer sterre op jou leeskaart as enigiemand anders in jou klas wil hê nie.

Wanneer jy vir genot lees, kies jy wat jy lees, en meestal ook wanneer jy lees. Jy hoef nie 'n boek klaar te lees as jy nie daarvan hou nie. Jy hoef ook nie na die tyd daarvoor te praat of te skryf nie – jy kan kies om dit te doen, maar jy hoef nie. Daar is geen toets oor die boek nie, en daar is geen pryse as jy die boek klaar lees nie. Maar daar is beslis belonings!

Wanneer jy lees omdat jy wil, is jou grootste beloning die bevrediging wat jy ervaar wanneer jy 'n goeie boek klaar gelees het.

Jy ervaar dit wanneer jy 'n ander wêreld betree, of van iets leer waarin jy belangstel, of as jou begrip van iets of iemand verander of verdiep. Dit maak nie saak hoe oud jy is nie – of iemand vir jou lees en of jy self lees nie – die belonings is dieselfde.

En dit is waarom dit so belangrik is om vir kinders te lees bloot omdat dit 'n bevredigende aktiwiteit is om saam te doen. Wanneer kinders baie, bekoorlike stories hoor, sal hulle die krag van stories ervaar. Dit motiveer hulle om te wil leer lees, en hoe meer hulle lees, hoe beter sal hulle lees.

Dit vorm 'n kringloop: hoe meer jy lees, hoe makliker raak dit, en hoe meer waarskynlik sal jy vir genot wil lees, en daarom sal jy meer gereeld lees. Dit is wat van kinders lewenslange lesers maak.



Hoe om te begin

Om hardop vir kinders te lees, help hulle om die genot van stories te ervaar. Dit stimuleer ook hul verbeelding, en ontwikkel hulle taal, nuuskierigheid en kennis.

Of jy nou vir jou eie kinders hardop lees of vir 'n groep kinders in jou klas of leesklub, gee ons hier 'n paar wenke om jou te help om die meeste uit jul leestyd saam te put.

- ★ **Geniet dit.** Die belangrikste ding is vir julle om dit te geniet, want dan sal jou kinders leer dat lees 'n genotvolle aktiwiteit is.
- ★ **Kies boeke.** Kies boeke wat julle geniet, maar ook boeke wat by jou kinders se veranderende belangstellings pas. (Jy kan op bladsy 6 meer uitvind oor hoe om boeke te kies.)
- ★ **Tydsberekening is alles.** Deel stories op tye wanneer jou kinders dit maklik vind om tot ruste te kom, soos na badtyd of net voor hulle saans gaan slaap. Jonger kinders mag dit moeilik vind om vir lang tye te konsentreer; moet dus nie te lank lees nie. Onthou, jy wil hulle aanmoedig om 'n belangstelling in stories en boeke te ontwikkel; moet dit dus nie iets maak wat gedoen *moet* word nie!
- ★ **Voor jy lees.** Kinders mag tyd nodig hê om rustig te raak voordat jy begin lees. Jong kinders reageer goed op 'n lied of rympie, of jy kan hulle vra om op grond van die titel en die illustrasie op die omslag, te raai waaroor die storie gaan. Vra ouer kinders om te herroep wat in 'n roman gebeur het aan die einde van die vorige keer wat julle saam hardop gelees het.
- ★ **Moenie van die omslag vergeet nie.** Lees die titel van die boek en die naam van die skrywer en illustreerder elke keer wanneer jy 'n boek lees. Dit help kinders om te besef dat regte mense net soos hulle stories skryf en illustreer.
- ★ **Gee 'n vertoning!** Om hardop te lees is altyd 'n vertoning! Gebruik jou stem om uitdrukking te gee en die regte stemming te skep.
- ★ **Al doende leer mens.** As hardop lees vir jou nuut is, oefen 'n paar keer om die storie hardop te lees voordat jy dit vir 'n groep kinders lees.
- ★ **Dink oor jou gehoor.** Probeer bewus bly van jou luisteraars en moenie te vinnig lees nie! Maak tyd vir hulle om goed na die illustrasies te kyk of om 'n prentjie in hulle koppe te vorm terwyl jy lees.





★ **Raak deel van die storie.** Ons moet almal leer hoe om te luister en deel te word van 'n storie. Trek jou kinders in die storie in deur hulle byvoorbeeld te vra wat hulle dink van iets wat 'n karakter gedoen of gesê het, bespreek een van die prente, of vra hulle om die bladsye vir jou om te blaai.

★ **Wys die prente.** Wanneer jy 'n prenteboek lees, maak seker dat almal 'n kans kry om na die prente te kyk. Jy sal dalk wil ophou lees om vir hulle die prente te wys en kommentaar of vrae toe te laat terwyl jy lees of nadat jy die hele boek een keer deurgelees het.

★ **Vra vrae.** Vra vrae met oop eindes terwyl jy die storie lees. "Wat dink julle gaan volgende gebeur?" is 'n goeie vraag om kinders te help om die vaardigheid van voorspelling te ontwikkel, wat noodsaaklik is om 'n suksesvolle en onafhanklike leser te word.

★ **Lees saam.** Namate jou kinders meer vertrou raak met 'n storie, of namate ouer kinders leer lees, vra hulle om jou te help om die storie te lees. Jonger kinders

geniet dit dikwels om dele van 'n bekende storie op te sê – veral as die woorde rym of 'n frase herhaal word. Lees saam met ouer kinders terwyl hulle die woorde op die bladsy probeer lees, en wys na die woorde terwyl julle lees.

★ **Lees dit weer!** As jou kinders jou vra om 'n storie weer ... en weer en weer te lees, doen dit! Dit stel hulle in staat om elke keer nuwe dinge oor die storie te ontdek.

★ **Saamlees is ook vir ouer kinders.** Wanneer kinders self kan lees, hoef jy nie op te hou om vir hulle te lees nie! Kies boeke wat moeiliker en ingewikkelder is as dié wat hulle op hul eie kan lees. As jy 'n roman hardop lees, lees elke dag 'n hoofstuk of 'n deel van 'n hoofstuk. Vind 'n plek in die storie waar jy kan ophou en wat jou luisteraars sal laat uitsien daarna om die volgende dag verder te lees.

Vir meer inligting oor lees vir kinders, en hoe om vir kinders van verskillende ouderdomme te lees, gaan na www.nalibali.org.

Weer en weer:
Dit is goed om kinders se leiding te volg en die towerkrag vir hulle te herskep! Wanneer kinders jou vra om 'n boek weer en weer vir hulle te lees, is dit 'n duidelike teken dat hulle lief is vir boeke, of hulle nou 10 maande of 10 jaar oud is!

Kies boeke vir kinders



Watter boeke laat kinders smee vir nog? Jonger lesers kies dikwels 'n boek omdat hulle van die illustrasie op die omslag hou! Meer ervare lesers sal dalk 'n boek oor hul gunstelingonderwerp of deur 'n bekende skrywer kies. Hoe kies jy dus boeke vir kinders? Hier is 'n paar idees.

1. Maak beurte

Laat soms jou kinders toe om boeke te kies wat hulle wil hê jy moet lees. Ander kere kan julle saam oor die boeke gesels wat julle gaan kies, en jy kan boeke voorstel wat jy dink by hul belangstellings sal pas.

2. Vra hulp

Vra jou kinders se maats wat hulle geniet het om te lees, of vra ander ouers wat hulle kinders op die oomblik lees. Leer ken jou plaaslike bibliotekaris en vra hulle watter skrywers se boeke kinders van 'n spesifieke ouderdom gewoonlik geniet.

3. Huistaal is belangrik

Boeke vir babas en voorskoolse kinders behoort in hul huistaal te wees, waar moontlik. Probeer boeke met slegs 'n paar woorde vertaal as dit nie beskikbaar is in die taal wat jy nodig het nie. Probeer ook vir ouer kinders boeke in hul huistaal vind – niks kan kers vashou by 'n storie wat in jou huistaal gelees word nie!

4. Boeke vir babas

Babas hou van helderkleurige prente of foto's van voorwerpe of mense met eenvoudige teks. Hulle hou daarvan om die ritmes van taal te voel en na herhaling en rym te luister.

5. Boeke sonder woorde

Boeke sonder woorde is 'n wonderlike belegging, want jy kry die kans om 'n storie op jou eie manier vir jou kinders te vertel, in enige taal waarvan jy hou. Hulle kan dan ook hul eie stories skep.

6. Boeke wat goed is om hardop te lees

Boeke met rympies, ritme en herhaling is goeie boeke om vir jonger kinders hardop te

lees, en is ook goed om 'n nuwe taal bekend te stel. Moedig jou kinders aan om saam te lees, namate hulle die storie begin ken.

7. Die bekende en die onbekende

Kies sommige boeke wat gaan oor dinge waarmee jou kinders vertrou is, byvoorbeeld, boeke waarin die huise lyk soos dié waarin die kinders woon. Kies ander boeke wat nuwe ervarings bied, soos volksverhale of stories wat op ander plekke en in ander kulture afspeel.

8. Boeke vir kinders wat kan lees

Vir kinders wat reeds kan lees, is dit die beste om boeke te kies wat hulle op hul eie kan lees, boeke wat julle saam kan lees, en boeke (met meer komplekse taal en storielyne) wat jy vir hulle kan lees.

9. Kyk gevoelens en vrese in die oë

Prenteböeke en romans oor moeilike dinge in kinders se lewens – soos die koms van 'n nuwe baba, siekte, ouers wat skei of probleme met vriendskappe – kan hulle help om hul gevoelens te verwerk en hul vrese in die oë te kyk.

10. Sluit feiteboeke in

Feiteboeke is nie net vir ouer kinders nie. Feiteboeke prikkel kinders se nuuskierigheid en help hulle om van die wêreld te leer.

Deur elke dag net 15 minute saam met jou kind te lees, word hulle in 'n jaar se tyd aan een miljoen geskrewe woorde blootstel.

Anderson, Wilson & Fielding, 1998

Kry die meeste uit stories



Geniet jy dit om saam met jou kinders te lees en wil jy seker maak hulle baat soveel moontlik by hierdie aktiwiteit? Hier volg 'n paar idees vir aktiwiteite wat jy kan gebruik voor jy lees, terwyl jy lees en nadat jy 'n boek gelees het. Hierdie aktiwiteite verdiep en verbreed die ervaring van die boeke wat julle saam gelees het. Sommige daarvan is geskik vir alle ouderdomme, terwyl ander meer geskik is vir ouer kinders – kies dié wat jy dink die beste vir jou kinders is.

Voor

- ★ Spandeer tyd deur na die inligting en illustrasie of foto op die omslag van die boek te kyk. Met ouer kinders sal jy dalk ook die flapteks op die agterkant van die boek wil lees. Dit help kinders om te leer dat hulle die inligting wat op 'n boek se omslag gegee word, kan gebruik om te besluit of hulle die boek wil lees of nie.
- ★ Vra jou kinders om die omslag te gebruik om te voorspel of te raai waaroor die boek gaan. (Jy kan dit opvolg nadat jy die boek gelees het deur jou kinders te vra om te dink hoe akkuraat hulle voorspellings was!)
- ★ Vra jou kinders of hulle enige ander stories ken wat soortgelyk is aan hierdie storie. Vra hulle ook om hul herinneringe te deel, byvoorbeeld, "Het jy al ooit verdwaal?"



Tydens

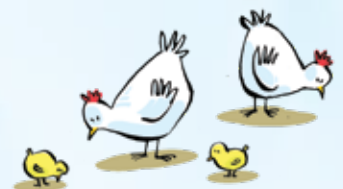
- ★ Terwyl jy lees, hou een of twee keer vir 'n kort rukkie op met lees om te vra: "Wat dink julle gaan volgende gebeur?" Om oor oorsaak en gevolg te dink, verdiep kinders se begrip van hoe dinge werk.
- ★ Vra jou kinders om te gesels oor die illustrasies of om spesifieke mense of voorwerpe in die illustrasies te vind.
- ★ As jou kinders reeds kan lees, maak beurte om verskillende dele van die storie te lees. Moedig jonger kinders aan om deel te neem deur te maak of hulle dele van die stories wat hulle goed ken, lees (of opsê) en om jou te help om klankeffekte te maak, soos 'n klop aan 'n deur of die wind wat huil.



Vind stories in elf tale om vir jou kinders te lees by www.nalibali.org en www.nalibali.mobi.

Na

- ★ Baie stories fokus op hoe karakters die uitdagings hanteer wat die lewe op hulle pad plaas. Dit is kragtig vir kinders om hierdie dinge in verband te bring met uitdagings waarvoor hulle in hul eie lewens te staan kom. Moedig hulle aan om sterk verbande te trek deur iets soos die volgende te sê: "Wanneer ek hierdie storie vir jou lees, herinner dit my hoe belangrik goeie vriende is. Waaraan herinner dit jou?"
- ★ Kinders ontwikkel empatie deur hulself in 'n karakter se situasie te plaas. Help hulle om dit te doen deur hulle te vra om te dink waarom 'n karakter in die storie op 'n sekere manier opgetree het.
- ★ Nooi kinders om die storie wat jy gelees het, oor te vertel of 'n prent van hul gunstelingdeel van die storie te teken of te verf. Of voer die storie saam met hulle op. Hierdie aktiwiteite help om hul begrip van die storie te verdiep.



Maak kontak met Na'ibali

Word deel van die Na'ibali-netwerk en gebruik die krag van stories om kinders te inspireer om te wil lees en skryf.

Besoek ons verskillende platforms vir lees-vir-genot-hulpbronne en -wenke, en stories vir kinders in 11 tale.

Na'ibali-bylae

Kry jou tweetalige lees-vir-genot-koerantbylae in die *Sowetan*, *Sunday Times Express*, die *Daily Dispatch* en *The Herald*. Vir meer inligting, gaan na www.nalibali.org.



Na'ibali op die radio

Skakel in op Na'ibali se radioprogramme op die SABC se openbare radiostasies en geniet kinderstories in al 11 amptelike tale. Gaan na www.nalibali.org vir die Na'ibali-radioskedule.

www.nalibali.org

Gaan na die Na'ibali-webwerf vir gratis wenkblaaie, blogs oor geletterdheid, leeswenke en kinderstories.



www.nalibali.mobi

Kry storievertel- en leeswenke, leesklubsteun en stories in 11 Suid-Afrikaanse tale – op jou selfoon!



Sosiale media

Gesels saam op **Facebook** en volg ons op **Twitter** en **Instagram** vir inspirerende lees-vir-genotwenke en bygewerkte inligting. Besoek ook ons **YouTube**-kanaal, www.youtube.com/user/TheNalibaliChannel vir nuttige leesklubwenke.



Skakel ons inbelsentrum by **02 11 80 40 80**, of kontak ons op een van die volgende maniere: www.nalibali.org www.nalibali.mobi

[f](https://www.facebook.com/nalibaliSA) nalibaliSA [t](https://twitter.com/nalibaliSA) @nalibaliSA [i](https://www.instagram.com/nalibaliSA) @nalibaliSA [e](mailto:info@nalibali.org) info@nalibali.org

